

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primeroma zmanjša.

Rekopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnina prejema opravičilo
administracije in ekspedicijska na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
štev. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

O temeljnih resnicah.

„Že zopet teorija!“ djal bo kateri bralcev našega časopisa, ogledavši naslov današnjega spisa ter bo preskočil na drugo stran, kjer se govori o njemu bolj zanimivih rečeh; škoda! ravno takim ljudem je namenjen. To so oni, ki se vstrašijo vsega, kar diši le malo po modroslovji, cika le malo na sostav; oni, ki se ne pečajo z večjimi sostavnimi deli, ker tirja to preveč truda, pa tudi v časnikih iščejo le poročil o vojskah, malih novic itd., pa ne bero spisov, ki malo globokeje prodirajo v one resnice, ki so temelj in podlaga vsem zahtevam našega časa, iz katerih izvirajo tudi naša načela ali bi vsaj morala izhajati, da bi bila dosledna in resnična. Mnogo je taci, ne samo med neizobraženimi, tudi med izobraženimi, da celo med duhovstvom se nahajajo. Kako jih osramote v tem obziru priprosti socialni demokrati, ktere hvali „Vaterland“, da bero globoko mišljene, resne, umno prevdarjene članke svojih listov nasproti navadnim bralcem vladajočih liberalnih listov, ki iščejo v vvodnih člankih le senzacionalno, brezmišljeno pa z obilnimi frazami okinčano. Slišal sem že semtertje: „Samo abstraktni članki, to me ne zanima. Kdo bo bral tako? Če se hočem podučiti o tem, berem boljše spise v obširnejih knjigah“, pa navadno opazil sem, da ne bero ne tega in ne onega. Odtod izvira, da tako grozovito mešajo svoje nazore, v vsi nedolžnosti izrazujejo najbolj liberalne nazore, katerih poslednji bi jih morali ostrašiti, ko bi jih pomislili. Pa saj je ravno lahkomišljenost in nekaj tudi lenoba vzrok takemu počenjanju; ne

spoznajo važnosti temeljnih resnic ravno, ker se ne pečajo z njimi in ne pečajo se z njimi zato, ker se boje malega truda in časa. Če jim pa manjka pravih nazorov, kakošna morajo biti načela, kakošno njihovo ravnanje, ki izvira ravno dosledno iz temeljnih resnic. Da povem zgled, vsakdo ve, da so časniki v naših časih važni in zelo vplivni, a koliko jih je, ki bi globoko prevideli, do kje da izvira ta vpliv? Zato tudi v djanji tako malo podpirajo liste bodisi duševno ali gmotno, zato naši domači katoliški listi toliko da shajajo, tako tudi nemški katoliški nimajo mnogo naročnikov, liberalni listi pa štejejo na tisoče naročnikov. Vsakdo ve, koliko da trpe ubogi delavci sedanjih časov, ve tudi od posameznih prevratov in prekucij, pa koliko jih je, da bi prevdarili opravičenost pritožb delavcev, da bi spoznali vir, iz katerega izhajajo napačne razmere njihove, da bi vedeli, kako jim pomagati? Tako bi lahko naštel še mnogo važnih prikazni, katerih vnajnost jim je sicer znana, a katerih temeljne resnice so jim čisto „terra incognita.“

Boj, katerega bojuje dandanes ves svet, razcepljenje v dva tabora: za Boga in proti Bogu, ta boj je principijelen; iz temeljnih resnic izvira, iz njih jemlje orožje, z njimi se bojuje. Vojskovodje enega tabora so napčna vednost, brezbožna država in gmotna samo pridnost. Voditelji dobro poznajo svoje namene, če prav jih skrivajo. V našem taboru nosi prapor rimska cerkev in njeni voditelji so papeži in škofje, potem v širjem pomenu sploh duhovni in v dnevnih vprašanjih izurjeni katoličani. In mi naj bi ne poznali svojega orožja,

svoje moči; naj bi po tem tavalili v nazorih o svojih nasprotnikih?

Voditelji, djal sem, poznajo svoje principe; a truma, ki jim sledi, jih ne pozna; vlada jih le brezmišljenost, topost, dobiček in strast. Stepi so in ne vidijo; oči zakrite so jim s frazami, s frazami napolnjena ušesa, da od teme in ropota ne vidijo in ne slišijo resnice. Res lepe pojme so si zbrali voditelji za fraze; najlepša čutila človeškega srca, njegove najblažje prednosti; govore o svobodi, luči, omiki, napredku, sreči a če se natančneje premislijo te besede, našli bomo, da skrivajo za njimi liberalci le sovraštvo do Boga in vsega božjega. In poznati jih moramo, poznati pravi in podtaknjeni pomen. Če pa sami nimamo temeljitih pojmov o njih, če ne poznamo njihove zveze, njihovih virov, resnic njim nasprotnih, če ne gremo do korenine vseh vprašanj, ki zdaj zanimajo svet, po katerih se vlada dajo dežele, po katerih se uči mladost, kako bomo se bojevali proti sovražnikom božje in svoje reči, kako ločili opravičeno in krivično, kako mogli delovati uspešno in nevtrudljivo?

Pri vsaki prikazni toraj, ki se prikaže na površji bodisi na polju verskem, bodisi političnem, vednostnem ali narodnem, moramo se vprašati: „Od kje izvira? Kaj ima v sebi? Kteri so nasledki? V kaki zvezi je z ukom božjim, z našimi dolžnostmi?“ Mnogi so, ki sodijo le po vnanjem, gledajo reč le od ene strani in še to morda od napačne; to izhaja odtod, ker niso dovolj podučeni v temeljnih resnicah, ker ne mislijo globokeje. Če na eno stran koristi, berž reč hvalijo ne misleči, da

Jakob Schell pl. Schellenburg in njegove vstanove.

(Dalje.)

Schellenburg je nadaljeval svoje kupčije tudi potem, ko je postal plemič, jih je še celo razširjal. L. 1696 je sklenil s Kodellitom Fahrenfeldskim i Dominikom Geilberškim pogodbo, da sta k njegovi kupčiji vsak po 30.000 fl. pridala, veljavno za tri leta i tri dni.

Ker so deželne stanove vojskine priprave mnogo stale i je Schellenburg deželi posojeval, na zadnje vendar je moral ukljub svojemu velikemu premoženju izposoditi si denarjev, da bi napolnil blagajnico. Tako je prejel od grofa Lamberga l. 1698 12.000 gl., l. 1700 zopet 8000 i potem l. 1702 9200 gl.; ves ta denar je porabil za deželne stroške. Od njega pa so vzeli na posodbo stanovi l. 1698 14.062 gl. i še isto leto 70.000 gl. Spoznavši te velike zasluge so ga deželni stanovi z diplomom od 26. avgusta l. 1698, kakor tudi njegove naslednike, pa brata njegovega Tomaža sprejeli med deželne stanove kranjske in zraven povedali, da je do tedaj Schellenburg posodil

deželi že čez en milijon i si je tako popolno zaslužil to odlikovanje. A temu veselju sledila je kmalo potem tudi žalost nad smrtjo očetovo, ki je l. 1701 v 78. letu svoje starosti umrl.

Schellenburg je bil v zvezi tudi z drugimi visokimi gospodi. Franc Karol, knez Turjaški, mu je prepustil pobiranje vsega denarja, kolikor ga je dobival iz posestev na Kranjskem s pogojo, da bi mu Schellenburg posojeval potrebne denarje. Ta zveza med njima je trajala mnogo let; zato je tudi Schellenburg mnogo odtod pridobil, ker je dobival iz kneževih graščin žito, ktero je potem prodajal; denarji pa, ktere je posojeval knezu, so se včasih nabrali tako, da ni zadostoval znesek iz kranjskih posestev, ampak je knez še povrh tega moral plačevati. Še le l. 1711 bila je rešena ta zveza.

L. 1705 so si zopet izposodili deželni stanovi kranjski 40.000 gl. od njega i mu zato zastavili pobiranje vinskega daca v Loki.

Poleg pisma od l. 1708 sta se pogodila ljubljanski knezoškof Ferdinand grof Kühnburški i Schellenburg, da naj ta pobira vse dohodke škofijskih posestev na Kranjskem i

Štajarskem, da naj pa seveda vselej da pobotnico i kadar bi škof zahteval, izplača prejete denarje s 4%, od dneva prejeme do dneva izplače.

Schellenburg i njegova žena Ana Katarina sta se tudi pogodila 15. grudna 1710 mesto poprej narejene ženitvanjske pogodbe, ktera je postala tako neveljavna, da naj po njegovi smrti vse podedva njegova žena razun podob, obleke, kupčijskih bukev, gotovega denarja i pa aktivnih dolgov. Zraven pa je zapustil 3000 goldinarjev, da naj se bere po njegovi smrti 1000 svetih maš za njegovo dušo. Nji je določil 1500 gl. na leto i pa svojo hišo v Ljubljani. Če bi pa ona umrla poprej, naj bi imela pravico voliti le 3000 gl. i obleko.

Tudi koroškim deželnim stanovom je Schellenburg mnogo posodil i je bil zato sprejet med nje s svojim bratom Tomažem 13. prosinca 1713.

Vse te posamne številke kažejo, da je bil Schellenburg s svojimi razprostrtimi kupčijami, raznimi početji i s podpiranjem dežele s posojili zelo izvrsten i dobroten mož. Pa tudi če se ne oziramo na njegove kupčije, je bil

na drugo trikrat toliko škoduje. Naj navedem kak zglede! Ni še dolgo, da so naši listi mnogo pisarili o zedinjenji domačih versko ločenih strank. Govorilo se je mnogo za in zoper; duhovščine sicer bilo je v resnici le malo za vresničenje in še tisto ne najboljše. Nad veliko koristjo zedinjenja pozabljali so nemogočnost. Kjer je v najglavnejem principu razper, kako mogoče je soglasje v družih? Kaj bili bi nasledki? Mlačnost in dvomnost na obeh straneh. Seveda drugače je zedinjenje, kakoršno je bilo pri volitvah v deželni zbor; a kdaj so liberalni udje naravnost obljubili podvreči se politično večini, ki je katoliška? Enaka je tudi drugod, kjer se skuša sprava ne glede temeljnih resnic. Odjenljivost v stranskih rečeh je mogoča, semtertje koristna in potrebna, a jenjevati v principih, bilo bi zatajenje stališča. V glavnih resnicah naj se reč imenuje, kakoršna je, naravnost, brez ovinkov.

Temeljne resnice toraj moramo spoznavati, moramo se podučevati v njih; po njih vravnajo se načela in ona vodijo vse djanje in nehanje. Zato je vsak katolišk časopis dolžan, prinašati člankov, ki nimajo veljave samo za en dan, ampak so imenitni za vse mišljenje in ravnanje, kakor izvirajo in se pečajo z najbolj opravičenimi resnicami. Zato naj pa tudi naročniki bero take članke, naj jih premišljajo, se podučujejo tudi od drugod o njih, jih popolnujejo in tako pripravijo vse svoje nazore v pravo soglasje, v harmonično enoto. Le tako mogoče je edino, vspešno, res katoliško delovanje.

Borin.

Rusko narodno šolstvo.

V treh poslednjih knjižicah „Žurnala Ministerstva Narodnega Prosvetščeniya“ se nahaja ministrovo poročilo o narodnem šolstvu l. 1875 na Ruskem. Dovoljujem si navesti nekatere točke iz tega poročila.

Koncem 1875. leta je bilo na Ruskem 23.936 začetnih narodnih učilišč in 955.499 učencev in sicer 785.465 moškega in 170.465 ženskega spola. V primeri s poprejšnjim letom se je pomnožilo število učilišč za 1547, število učencev pa za 35.529 in sicer mej dečki za 30.810, pri deklicah pa za 4783. V tem poročilu pa niso všteta učilišča Kavkaškega kraja, Finlandije in srednje-azijskih oblastij

kakor tudi ne selska luteranska učilišča v pribaltijskih gubernijah.

Vzrok znatne razlike v pomnoženju števila mej učenci moškega in ženskega spola se pa po poročilu pojasnuje s tem, ker tisti, ki začetne šole dobro dovršijo, pri vojaci lažje shajajo.

Ne gledé na občno pomnoženje učilišč in učencev vlada še vendar velikansko pomanjkanje v tem oziru, ker na 3216 prebivalcev pride jedno samo učilišče. V šolo hodijo otroci od 7. do 14. leta. Če pa sestavljajo otroci te starosti, kakor računajo statistiki, 15% vsega prebivalstva, potem bi moralo ljudsko šolo na Ruskem obiskovati 11½ milj. otrok, a v resnici jih obiskuje komaj dvanajsti del tega števila. Po zmernem računu pride jedno učilišče na 1000 prebivalcev in zatega del bi morala imeti Ruska s svojimi 77 milijoni prebivalci trikrat več učilišč nego do sedaj. Pravim po zmernem računu, ker v zapadni Evropi mora že 500 prebivalcev svojo šolo imeti.

Število učencev v ruskih narodnih šolah, izraženo v odstotnej razmeri k prebivalstvu znaša jedva okoli 1·2%. Najbolj se obiskujejo šole v varšavskem okraju (2·4%), potem sledi moskovski in odeski okraj; st. peterburški in vilenski okraj ima četrto mesto, harkovski peto, kazanski in derptski šesto. Najbolj neugodne razmere v tem oziru so pa v kijevskem in orenburškem okraju, v izhodnej in posebno v zapadni Sibiriji (0·3%).

Po spolnej razliki je razmerno število učencev k prebivalstvu naslednje: izmed 38 milijonov moškega prebivalstva pride 1 učenec na 48 in izmed 39 milij. ženskega prebivalstva pride 1 učenka na 211. Mej za šolo vгодно mladino pride 1 deček na 7 in 1 deklica na 34. Po tem takem obiskujejo deklice še petkrat slabše šolo nego dečki.

Vsega skupaj se je izdalo 1875. l. za narodna učilišča 5.906.803 rublje in sicer 1/3 (okoli 738.350) za dvorazredna in 2/3 (okoli 5.168.453) za jednorazredna učilišča. Počezno je stalo vsako dvorazredno učilišče 1547 r. in vsako jednorazredno 228 r. Primeroma s poprejšnjim letom se je za začetna učilišča izdalo 779.325 r. in izmed teh rubljev jih pripada samo 200.000 na državno blagajno.

Počezna plača učiteljska na jednorazrednih šolah je bila 190 r. V odstotnej razmeri je

dobivalo okoli 23% učiteljev in učiteljic manj nego 100 r., 50% je dobivalo 100—200 rub., 20% je dobivalo 200—300 in 8% več nego 300 rubljev.

V vsacem slučaju napreduje narodno šolstvo na Ruskem, akopram počasno. Zatega delj si ne moremo v omenjenem poročilu pojasniti naslednjega zaključka: „Odtod sledi naravno, da je podučevanje za večino učencev v naših šolah po krajnej meri brezkoristno in da ne more ono v nobenem slučaju vesti k vresničenju te visoke naloge, katera je zapadlena v osnovanji narodnega šolstva.“ S—n.

O dopolnilnih volitvah za kupčijsko in obrtnijsko zbornico kranjsko.

Volilna komisija za kranjsko kupčijsko in obrtnijsko zbornico kranjsko je razglasila sledeče:

Volilno pravico imajo: Iz trgovinskega in obrtnijskega stanu oni, ki uživajo vse državljske pravice in imajo v okraji zborničnem sami ali kot družniki kako kupčijo, obrtnijo ali kak rudnik, potem vodje kupčijskih ali obrtnijskih podvzetij, če plačujejo toliko davka, kolikor ga je treba za volilno pravico.

Volilci kupčijskega oddelka in oni treh vrst obrtnijskega oddelka store dva razreda, tedaj vsi skup štiri razrede. (Po starem volilnem redu le tri.)

Za kupčijski oddelek imajo volilno pravico: Bankirji in menjevalci, trgovci in speditèrji, zalogarji, kupčijski agenti, kreditne in zavarovalne družbe, lekarji, železnice, brodarji in drugi vozniki — če plačujejo v Ljubljani prihodninskega davka najmanj po 10 gld. 50 kr., po drugih krajih pa po 8 gld. 40 kr. brez priklad. Za prvi razred obrtnijskega oddelka imajo volilno pravico fužinarji, fabrikanti, stavbene družbe in vsi drugi obrtniki, če od ene ali več obrtnij te vrste na Kranjskem plačujejo najmanj po 100 gld. dohodninskega davka brez doklade. Volilno pravico za drugi razred tega oddelka imajo oni rudarji, ki pristojbine (Massengebühr) plačujejo najmanj po 4 gld. V tretjem razredu volijo vsi obrtniki in fabrikanti, ki nimajo volilne pravice v razredu velikih obrtnikov, nadalje tisti trgovci, ki v kupčijskem oddelku nimajo volilne pra-

le kot človek blaga prikazen s svojo pobožnostjo, ljubeznijo do bližnjega i posebno s svojo radodarnostjo. Za reveže je storil zelo veliko, kinčal je ljubljanske cerkve, podpiral samostane i nove zidal, kterih udje naj bi se pečali z odgojo mladine; z eno besedo, vse svoje veliko premoženje je porabil v dobrotne naprave.

Za kapelo sv. Janeza v tedanji cerkvi oo. Frančiškanov, ki je stala na sedanjem šolskem trgu i bila podrti l. 1780, je napravil nov oltar. Pogodil se je 26. grudna 1694 s kamnosekom Mihaelom Kussa-tom, da bo naredil omenjeni altar iz črnega kamna, tabrnakel pa, kipe in druge kinčarije iz pravega genuškega marmorja i sicer do binkošti l. 1695 za 9000 goldinarjev.

S pismom od 12. okt. 1703 se je zavezal Schellenburg, da bo dal napraviti pri tedanji cerkvi Avguštincev, sedaj Frančiškanov, v zakristiji omare i naslikati podobo sv. Avguština; zato pa se je zavezal avguštinski samostan, da bode dal opravljati vsako leto na dan sv. Jakoba i sv. Katarine, po smrti Schellenburgovi pa i njegove žene na dan svete Ane brati dve sv. maši.

Za šentjakske zvonove, ki naj bi tehtali 89 centov, dal je jezuitom, v kterih posestvu je bila tedaj cerkev, 2000 gl.

S pismom 16. julija 1703 potrjuje frančiškanski konvent, da je Schellenburg tu ustanovil večno mašo, prehnovil i dovršil kapelo v cerkvi i marmorni oltar sv. križa. Zato naj bi v zahvalo se ustanovnika vsak duhoven, ki bo maševal pri oltarju sv. križa, spominjal; da bi vsakdo to storil, naj se obesi nad tabernakelnom tablica z napisom: Memento fundatoris.

L. 1695 je postal frančiškanski samostan v Kamniku skoro podrtija. Da bi se pozidal, pridal je Schellenburg 16.000 gl. s pogojem, da bi imel čast ustanovnika kamniškega samostana i kakor tak tudi dobil one predprave, ktere je rimski papež podelil ustanovnikom. Poleg tega naj bi se brala za njega i njegovo ženo vsak dan ena sv. maša, trikrat v tednu ima se obrniti v ta namen molitev v koru i peti črna maša z biljami v dan sv. Jakoba i sv. Katarine.

Da bi ostale te dobrote v večnem spominu, dal je frančiškanski konvent v Kamniku narediti ploščo s tem le napisom:

Nobilis ecce pater animi, dextraeque beatae, Quem clarum natu nunc quoque gesta docent. Si non ignorat mens Nobilis esse benigna, Nobilior Jacob, vixerit ulla tua.

Te merito celebrant Franciscus et Ursula Patrem Dum fundas aedes, templeque sacra struis, Ergo cum dare, quam capere, esse beatius, inquis, Quo mage prae nobis, quaeso beatius eris? Parenti Mire benefico dicabant, P. P. Minores Reform. Prov. Carnioliae.

Njegovi ženi v spomin pa naslednja plošča: Quae tibi, quam cernis praefigitur extima nobis Intima fundatrix redditur atque Parens. Franciscus claustrum, per Te Virgo Ursula sedem Possidet, unde tuas nacta reponis opes At quo foenore? ais: Pro uno centena prehendes, Sic inopes dito, ut ditior inde bitem. Perge inopum esse Parens, et tunc diffidito sorti, Cum Domini dextrae Maxima defuerit. His dignis Matri recinere F. F. Minores Reform. Prov. Carnioliae.

Tudi stolna cerkev ljubljanska je priča Schellenburgove radodarnosti. Poleg pobotnice od 30. grudna 1709 plačal je v roke tedanjega generalnega vikarja Janeza Antona Dolničarja 1000 gld. za popravek stolne cerkve i njene zakristije.

(Dalje sledi.)

vice, če plačujejo dohodninskega davka vsaj po 4 gld. 20 kr. brez prilade.

Kdor ima v več oddelkih volilno pravico, more voliti le v enem, v katerem hoče. Če si pa sam ne zbere oddelka, mu pošlje volilna komisija volilni list za najvišji razred, v katerem je po svojem prihodninskem davku.

Trgovska ali obrtniška društva imajo le po en glas, kterege oddajajo tisti, ki po postavi in pravilih zastopajo društva. Ženske ali osebe pod varstvom, ki imajo same kako kupčijo ali obrtnijo, volijo po voditelju te kupčije. Nihče drugi pa ne sme voliti po pooblaščenih.

Voliti in voljeni biti pa ne smejo oni, ki po veljavnih postavah te pravice tudi v občini nimajo.

Imeniki bodo od 12. do vštete 26. novembra 1877. l. javno za oglaševanje kacij ugovorov razgrnjeni in sicer: volilski imeniki o trgovskem odseku in o tretjem razdelku obrtnega odseka (ostali obrti) pri c. k. davčnih uradih oziroma glavnih davčnih uradih, imeniki o vseh volilcih v prvem in drugem razdelku obrtnega odseka (razdelek velicega obrta in pa rudarski) pri c. kr. okrajnih glavarstvih, imenik o vseh volilcih mesta Ljubljanskega pa pri mestnem magistratu v Ljubljani.

Ugovori zoper volilske imenike se smejo v omenjenem obroku oglasiti pri imenovanih uradih ali pa tudi naravnost pri podpisani volitveni komisiji, katera ima pisarno v Ljubljani, turjaški trg št. 4, I. nadstopje.

Ta razglas priobčimo za zdaj brez vsega dostavka; naj bi ga naši bralci pregledali in se že zdaj pripravljali za volitve. Več o tem bomo še spregovorili, ko zvemo za čas volitve.

Z bojišča.

Tihota, kakor pred veliko nevihto, le tu pa tam se zablika ali kaka strela švigne, pa brez velikih nasledkov. Vsak dan je pričakovati važnih novic o propadu Plevne, Karsa ali Erzeruma, pa do zdaj teh novic še ni. Vsacega pametno mislečega človeka misel je, da se bodo podala ta mesta vsak hip.

Pri Plevni gre že h koncu. Osman-paša je sicer dobil neki povelje iz Carigrada, braniti trdnjavo na vsak način, ali kako? Živeža ni nič več in predreti kje rusko črto je skoro nemogoče, ker je vsa telegrafsko zvezana, toraj bi bil napad povsod skoro na celo armado. Vendar je skoro gotovo, da bodo Turki poskusili predreti, predno se podadō. Šefket-paša jim gre sicer z blizo 25.000 možmi carigradskih, v Bosniji nabranih in iz Šipke vzetih vojakov na pomoč, a Rusi mislijo ga v Orhanji zgrabiti s 40.000 do 50.000 možmi. Tedaj je malo upanja, da bi Turki kaj opravili.

O zadnji zmagi Rusov v Armeniji se zvē natančneje, da so vjeli 8 turških častnikov in 300 mož ter vzeli 40 kanōn. Rusi so zgubili okoli 800 mož mrtvih in ranjenih, število mrtvih Turkov je veliko večje, a ne še znano.

Tudi pri Karsu so poskusili Turki svojo srečo. Butnili so iz trdnjave, a Rusi so jih zapodili nazaj ter z bodalom šli za njimi v neko trdnjavo, kjer so posekali posadko in pokončali kanone, potem pa zopet odšli.

Pri Erzerumu je majhen rusk oddelek 8. t. m. poskusil naskok na trdnjavo, a je bil odbit. Iz tega je Muktar-paša skoval velik telegram o zmagi, posebno povdarjajoč, da je vjel tudi 15 Rusov. (Te bodo pač po vsi Turčiji za denarje kazali.) Smešno je posebno še to, da nemški listi ta telegram z debelimi

črkami tiskajo, zmage Rusov pa le z majhnimi. Črnogorci so pričeli bombardiranje trdnjave Srdan ob Spuzu in nastavili pod poveljstvom Maše Vrbice 20 topov proti Podgorici ter jeli oblegati tudi to trdnjavo.

Turkoljubni listi pljujejo zdaj po Angležih, češ, da Turke tako na cedilu puščajo, ko so jim prej vse obetali. Dokler je Turkom dobro šlo, pravijo, so bili z njimi, zdaj pa, ko jih preganja nesreča, so se združili z Rusi in jih šuntajo, naj Turka prej ko mogoče pokopljejo. Mi mislimo, da je tako zabavljanje krivično. John Bull bi že rad pomagal Turkom, če bi mogel. Vsakako pa je toliko pameten, da si zá-nje ne bo ožgal prstov.

Ruska pa vnanje posojilo. Kjer je vojska, tam je treba novcev. Ruska, akopram je bila poprej mej evropskimi menda jedina brez navadnih deficitov, je sedaj že precej zelō v dolgove zabredla. Ali ona ni delala tekom te vojske dolga zunaj svojih mej, ampak je le svoje papirnate novce pomnoževala in ravno s tem je napravila veliko napako. Dobro pišejo v tej zadevi „Russkije Vedomosti“: Naj bi bilo kakor koli visoko odstotno plačevanje za posojilo, bi bilo še vendar manje nego vsota, katero zgubi državna blaganja vsled brezcenjenosti valute. V teku poslednjega leta je bilo izdatno kreditnih biljetov za 209 milijonov rubljev v srebru. Če bi se bila dobila ta vsota po vnanjem, če tudi 8 odstotnem posojilu, bi morala blaganja v tacem slučaju vsako leto 17 milijonov rubljev več plačati v tujini. Ali po vplivu papirnato-denarnih izdaj je pala naša valuta v teku poslednjega leta za celo tretjino in naša blagajna bo morala letos na pogašenje in odstotke poprejšnjega vnanjega dolga plačati ne 65, ampak 87 milj. rublj. t. j. pribaviti bo treba iz dohodkov za ravno ta predmet 22 m. r. več, kakor bi bilo pa treba plačati, če bi bili nov dolg napravili“.

Že od tod se razvidi, da je tako imenovani brezodstotni dolg veliko dražji nego najtežji odstotni. Glavno je pa, da zamore država pri sistemu kratkoročnega pogašenja vselej brez posebnih težav ponizati odstotke pri svojem dolgu.

„Recimo“, pravi omenjeni časnik, „da naša država ne more dobiti posojila spod 8 ali 9%, ali kaj dé to? Ko se konča vojska, bo kriza minula in naše finančno opraviljstvo bo lahko preobrnilo 9 odstotni dolg v navadni 5 odstotni“.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 12. novembra.

Z Dunaja ni nič posebnih novic. Državni zbor je sprejel postavo o ekspropriaciji (posilnem odkupu) pri železnicah. Debata je bila dolga in dolgočasna.

Važneje ko to je razglas v „Wiener Ztg.“ od 8. t. m., po katerem so „starokatoličani“ pripoznani za državnopravno versko družbo z imenom „starokatoliške cerkve.“ — „Po tem takem — opomni neki dunajski list — smo mi drugi katoličani novoverci, t. j. krivoverci.“ — Za zdaj šteje to „versko društvo“ še le tri občine: „na Dunaji, v Warnsdorfu (na Ogerskem) in v Riedu (na Avstrijskem).“

Ogerski zbor je sprejel predloge o banki, z majhnimi premembami, le en del še, o dolgu 80 milijonov, je še v obravnavi. Dalje so prišle na vrsto predloge, kakor v dunajskem zboru, namreč o colnem tarifu, o pogodbi z „Lloydom“ in o davku od petroleja.

Vnanje države.

Na Angleškem je Disraeli pri slovesnem banketu rekel, da se Angleška zmiraj drži še tiste politike, ki jo je s konca imela, namreč, da Turčija ostane samostojna in cela. Ruski car hoče le zljajšati osodo kristjanom. — A znano je, da Turčija dobiva ves denar in orožje z Angleškega, čeravno je v svojem času zavrgla predloge Angleške. — V tem pa se Angležem spravljajo skup hudi oblaki v Aziji, v Afganistanu je punt že gotov. Angležem bo trda šla.

Na Francoskem je Mac-Mahon pridobil si večino senata, tedaj sme zbornico poslancev zopet razpustiti brez posebne nevarnosti. Zato pa Gambettova stranka ne bo — kakor se je prej namenila — zavrgla vseh konservativnih volitev.

V Carigradu je zopet velik ropot, Turki nočejo miru in zato rujejo zoper sultana, o katerem pravijo, da se mu je Mahomed prikazal ter mu velel, skleniti mir. Zopet je strup in davljenje Muradovih in Midhadovih služabnikov. Tudi kristjani so v velikih skrbih, ker ni več prave vojaške posadke v mestu, meščanska straža pa ni nikjer zanesljiva.

Državno romanje v Meko.

Zarad velike revščine in denarnega pomanjkanja napravi sultan na državne stroške vsakoletno božjo pot v Meko k prerokovemu grobu in sicer z darovi. Ta božja pot, „surre hamajum“ nazvana, gre vselej skoz arabsko puščavo, akoravno bi bilo krajše in lažje skoz Sueški rov. Vsi romarji, kateri imajo opravilo s prenašanjem teh darov, se hranijo na državne stroške. To karavano spremlja vojaški oddelek, da bi bili darovi in popotniki zavarovani pred beduini, kateri imajo dasiravno so mahomedani veliko poželenje do teh darov. Vsa ta priprava in oprava stane 6 milijonov pijastrov (100.000 cekinov) Turki se pripravljajo ravno letos bolj kakor kedaj poprej za to pot, da bi sprosil od Mahomeda moč in nepremagljivost za pravoverno turško vojsko.

Perziški šah je razveselil svoj narod s tem, da mu je odpustil za štirinajst let polovico vseh davkov, ker so se v Ahmedabadu našli zlati rudniki, kateri bodo šaha nagradili za vse davke. Škoda, da je iz Perzije tako daleč v Cislajtanijo.

Kakor se poroča iz **Carigrada**, je povzdignila evropska diplomacija svoj glas proti brutalnemu načinu, s katerim Turki Bulgare morijo na najživahnejih prostorih glavnega mesta. Posebno ostro se je izrazil princ Reuss, pa menda, kakor se vidi samo zato, da bi se muzelmanski fanatizem z nova razpalil. Ni še znano, ali so imeli ti ugovori kaj vspcha. Javlja se pa, da se je na zapoved Porte moritev Bulgarov v Plovdivu ustavila in da so bili mnogi zaprti Bulgari izpuščeni. Žalostno je za „vek človečnosti“, pravi „Obzor“, koji hoče krščansko vero popolniti z novimi nauki, če velevlasti zoper tolike okrutnosti, divjosti in krvoštva nad nedolžnimi žrtvami nimajo drugega sredstva, kakor nekoliko rezkih besedi. Boljega označenja vrednosti te moderne nekrščanske človečnosti ni treba iskati.“

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 10. nov. („Turški list.“) Vi si ne upate vselej navajati članke drugih, zlasti slovanskih listov, ker Vas skušnja uči, da marsikaj, kar se drugej sme tiskati, v Ljubljani ni dovoljeno. Morda bo dovoljeno Vam priobčiti članek „Turškega

lista, ki se nahaja v št. 258 od 9. t. m. pod napisom „Zu den Waffen“ in ki ga Vam jaz podam tu skrbno poslovenjenega le brez bedastih pristavkov ljubljanskega buteljna, prepuščaje vsakemu, naj si misli o njem, karkoli hoče. Omenjeni list piše:

„Petersburger Zeitung“ je pred nekimi dnevi razglasila manifest do Čehov, v katerem se opozorjuje na to, da je sedanji trenutek prav posebno vgođen jim stopiti na politični oder. Omenjeni list kliče Čeha, naj popusté sedanjo pasivnost, politično nedelavnost, naj ne gledajo več molčé, češ, da so razžaljeni, početja v pražkem deželnem in dunajskem državnem zboru, kjer črteni Nemci šarijo, kakor se jim zdi, ampak naj se vzdignejo ter bojujejo za svoje zgodovinske pravice.

Ruski list kliče Čeha v orožje in jih opominja, da tihi upor dozdej ni nič hasnil, da pa tako stanje ne more več dalje trajati. Naj toraj naredé tako, kakor Madjari, da bo iz njih na svetu kaj.

S podpihovalnim glasom nastopajoči ruski list kliče Čehom v spominj l. 1419 in 1618, ko so se znali hrabro braniti. Če bi se Čehi na noge spravili, bi Srbija, Črnagora, Bosna in Hercegovina se lože vravnale znotraj, Čehi bi ne zboljšali le svojega, ampak tudi Srbov, Slovakov in Rumunov stanje, ker bi se s temi združili za boj proti svojemu in vsega Slovanstva najhujšemu sovražniku — Madjaru.

„Petersburger Ztg.“ dalje opominja, da bi se v sedanji dóbi brez truda posrečilo, skleniti zvezo Čehov z Rusini v Galiciji, s Slovenci in Srbi na Ogerskem, da bi Madjare, s temi pa tudi Poljake in Nemce spodili iz njihovega stališča. Panslavistični manifest kliče Čeha, naj stopijo na noge, smejo si biti svesti sočutja vsega slovanskega sveta; naj pomislijo, da so le prva četa velikega naroda, čegar je najbližnja prihodnost.

Tako se glasi — pravi „turški list“ — najnovejše rusko pismo do českich bratov. Ne čudimo se, če se po tem takem ne dá govoriti še dolgo ne o mirnem sprijaznjenju avstrijsko-ogerskih narodov. Panslavistična stranka na Ruskem meče gorečo bakljo upora tudi v pokrajine avstrijskega cesarstva Se li moremo čuditi, če tudi Slovenci po Kranjskem in Koroškem dobé iz petrogradskih studentev tekočega strupa in zavoljo tega politično noré?

Potem pride stavek, ki zeló po „špiceljnu“ diši, namreč: „Res, zadnji čas je Avstro-Ogerski, proti ustajo in upor oznanovajočemu panslavizmu, proti kugi, ktero hočejo z Rusije na Avstro-Ogersko zatrositi, poprijeti se najostrejših, najboljše pri pomočkov varnosti.“

Vprašam: Kaj hoče ta „turški list“ doseči s priobčenjem tega članka? Gotovo le denuncirati Slované, posebno Slovence. Sicer pa bi jaz rad še nekaj dodal, pa bom počakal tako dolgo, da bo tem „turškim“ petelinom nekoliko greben postrizen. Morebiti bo potem nekoliko bolje.

Čudno se pa zdi, da smejo taki turčinski pritlikovci tako hujskati zoper mogočno Rusijo, ktere cara je naš presvitli cesar javno pozdravil kot svojega prijatelja.

V Ljubljani 11. nov. „Vaterland“ ima med izvirnimi dopisi z Dunaja 9. t. m. tole: Katoliškim učencem po naših srednjih šolah je pravica do prejemanja sv. zakramentov postavno odkazana. V dejanji je izpolnjanje te katoliške dolžnosti sklenjeno s takimi težavami in zaprekami, da le vnéma in potrpljivost katehetova, ki zahteva pa že precejšnjo mero, in posebno dobra volja, pa ve-

lika, dijakom ne vselej lastna gorečnost storijo, da morejo izvrševati postavne odločbe. Prejemanje svetih zakramentov ne sme v šolskih urah vzrokovati nobene zamude, glasi se zapoved. Realke imajo celi teden v dopoldanjih urah zapovedano podučevanje in o prostih popoldnehnih turnanji in lepopisje. Kako naj bi torej z ljubeznijo in veseljem učenci prihajali k tem svetim opravilom kadar so prisiljeni proste popoldnanske ure žrtvovati, za rana k sv. obhajilu hiteti in ob osmih zjutrej nahajati se že spet v šoli pri poduku. Mnogi učenci iz cerkve ne morejo več domu k zajuterku. Vsak človek si premnoge iz tega izvirajoče neprijetnosti lahko sam misli in spozna, da število teh, ki svojo dolžnost spolnujejo, dosega komaj polovico vseh. Pač čudna prikazen v naši skoro povsod le od kristjanov naseljeni Avstriji je to, da se judovskim učencem dovoljuje, svoje praznike posebej praznovati, da se gledé na te dijake celo v šolski naukovski razredbi paziti mora na soboto, da se ta dan ne uči noben predmet, v katerem se piše ali risa, dokler za katoliške učence ne poznajo nobene enake blagovoljne skrbljivosti. — K temu dopisu naj pristavim to, da se vse omenjene pritežnosti nahajajo tudi drugod, težave s spovedniki, težave z učeniki, in da morajo dijaki v četrtek že samo dopoldne pripravljeni biti najmanj iz treh raznih, semtertje težkih naukov. Povedal bi še marsikaj, ali da ne propade list zaradi tega bralcem, naj rečem le: Videant consules!

Mokronog, 11. novembra. Sinoči krog desete ure se je pri nas zopet čutil močan potres. Bil sem že zaspal, ko me zibanje in pokanje po sobi vzdrami iz sajn. Ljudje pravijo, da se je celo na prostem gugalje zemlje zelo čutilo. Tudi pred kacimi 14 dnevi je bil enkrat, vendar rahleji potres. — Vreme smo imeli že več tednov zaporedoma lepo, po dnevu je solnce prav toplo gredo; brž ko ne se bo pa Martinovo leto z današnjim dnevom poslovalo, ker oblaki nebo prepregajo in veter brije. Bilo bi pa tudi zeló potreba dežja, ker v hribih že jako vode pomanjkuje, celo v nekaterih vodnjakih je je zmanjkalo. Strni pa zbog suše se ne morejo zarasti.

Domače novice.

V Ljubljani 13. novembra.

(„Beseda“) v ljubljanski čitalnici je bila le srednje obiskana, a točke programa so se v obče hvalevredno vršile.

(Slovensko gledišče.) Rosenova vesela igra „Kolikor glav, toliko želja“ se je preteklo soboto z malimi, komaj zapazljivimi izjemami vrlo dobro vršila. Lični prikazni obeh gospic Nigrinovih ste se prikupili občinstvu tudi z živahnim, umnim igranjem in prijetnim glasom, gospa Odijeva je bila v svoji nalogi na pravem mestu, gospod Kocelj, čeravno take naloge menda niso po njegovi meri, je vendar držal se dobro, isto tako gospod Schmidt in gospod Kajzelj; vsem je občinstvo priznalo to med igro in ob koncu. Grajali bi le prevod igre, ker so stavki taki, da si jih mora človek še le v nemški nazaj predstaviti, da jih ume. Tudi izgovarjanje besedi ni povsod pravilno bilo, na pr. krč, mesto krč ali krč, da je poslušalcu nehoté prišel na misel krakovski krč. — Toliko o igri, ki je v obče gladko tekla, ali — gledišče je bilo prazno — prazno, da je bilo groza. Vzrok temu je nekoliko mlačnost našega občinstva in pomanjkanje denarja, več pa trma, dal trma glediščnega vodstva, ki hoče naše občinstvo prisiliti,

da bi se po njegovem okusu ravnalo in vživalo le tuje, v domače perje zavite pridelke. Vsako vodstvo se ravná po občinstvu, le pri nas naj bo drugače! Dajte našemu občinstvu domačih pridelkov, saj se jih menda ne manjka, in plačevalo vam bo to z obilnim obiskovanjem gledišča. Ako pa je že pri drugi predstavi gledišče tako prazno, kaj bo še le pozneje — proti koncu!

Razne reči.

— Slovanska bibliografija. Z novim letom bo začela izhajati v Peterburgu (Boljš. Sadovaja dom 121 kv. 12) mesečna „Istoričeskaja Biblioteka“. Imela bo dva razdelka. V prvem se bo obdelovala beletristika, v drugem bodo pa izvirne in prestavljene zgodovinske obravnave, preiskovanja, monografije, dalje zgodovinsko-pravoslavna, etnografična, in topografična poročila s prilogami in književni kazatelj. Mesečni zvezek bo obsegal 10—15 pol. Naročnina brez pošte znaša 6 rubljev 50 kop. Pri komitetu „Pravlenija Akademii Nauk“ se prodajate sledeči za starinoslovce važni knjigi: „Svědčjenja i zametki o neizvestnih i maloizvestnih pamjatnikah J. J. Sreznevskago“ v dveh zvezkih po 1 r. 50 k. „Paleografičeskaja nabljudenija po pamjatnikam grečeskago pisma J. J. Sreznevskago. Cena 35 k. Knjigotiskarna „Cyrillo-Methodějska“ bo izdala in založila „Katechetičká kázani“ (pridige). Celo delo izide v šestih zvezkih po tri pole. Cena 1 gld. 50 kr. Prvi zvezek se bo že 15. novembra razposlal. Te pridige so spisane v ta namen, da bi se krščanska odgoja mladine v cerkvi v toliko popolnjevala, v kolikor se ne more dovrševati v sedanji na liberalnej podlagi osnovanej šoli.

— Baron Pipitz, guverner avst. narodne banke je 8. t. m. na Dunaji umrl.

— Kdaj naj se stavijo ločnice? Gospod bi bil slugo porabil rad tudi za pisarja; a ta je tožil, da mu sicer pravopisje gre izpod rok, da le tega ne vé, kdaj se mora kaka ločnica postaviti. „Veš kaj,“ pravi gospod, „hočem ti kratko pravilo dati o ti reči. Kjer je misel pri kraji, naredi piko; kjer je na pol pri kraji, naredi vejico; kjer je pa nič ni, naredi kar hočeš.“

Umrli so:

Od 3. do 5. novembra: Fr. Dolher, kup. strežnik 58 l., Ana Mauc, zaseb. ž. 71 l., oba za vodenico. Marija Klopčič, del. o. 5 1/2 l., za škrlatnico. Antonu Mahkotu novorojeno dete vled slabosti. Aug. Mihelič, hiš. o. 4 l., za škrlatnico. Jernej Grum, železn. čuvaj, 75 l., za vtriplj. pljuč. Barbara Lušina, gost. o. 4 l., za kašljem. Urša Matjažič, vrt. ž. 58 l., Avgusta Grahek, telegr. sl. o. 3 m., za drisko. Jožefina Fatur, vrad. h. 38 l., za jetiko.

Telegrafične denarne cene 12. novembra.

Papirna renta 63.30 — Sreberna renta 66.90 — Zlata renta 73.70. — 1860letno državno posojilo 112 — Bankine akeije 820 — Kreditne akeije 203.25 — London 119.20 — Srebro 106.30. — Csa. kr. cekini 5.68. — 20 frankov 9.59.

Samo z nakazanimi novci se more naročiti:

II. snopič Slov. narodnih pesni.

Na 22. stranéh velike 8° obsega 22 manj poznanih, četverglasno upravljenih domačink. Cena 90 kr. Novi gg. naročniki dobé I. in II. zvezek za 1 gl. 50 kr. — Gluha pisma se prezirajo. (1)

Kanal na Primorskem.

Josip Kocijančič.

Blaznikovi dediči v Ljubljani.